RETTIGHEDSKATALOG

DROP DISKRIMINATION

KOLOFON

Tilrettelæggelse: Lumi Zuleta og Jette Laage-Petersen, Institut for Menneskerettigheder
Redaktion: Mandana Zarrehparvar (ansv.)
Grafisk design: hans VISUELLE VERDEN
Tryk: Handy-Print A/S
Publikationen er udviklet som en del af projektet Drop Diskrimination, og er produceret med økonomisk støtte fra Europa Kommissionens program for 'Grundlæggende rettigheder og medborgerskab'. Institut for Menneskerettigheder er alene ansvarlig for indholdet, som derfor ikke afspejler Europa Kommissionens synspunkter.
2011 Institut for Menneskerettigheder

INSTITUT FOR MENNESKERETTIGHEDER

RETTIGHEDSKATALOG

INDHOLD

Indledning

FN :

FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder

FN's Konvention om Barnets rettigheder

FN's Konvention om Civile og Politiske rettigheder

FN's Konvention om Økonomiske, Sociale og Kulturelle rettigheder

FN's Konvention om Bekæmpelse af Racediskrimination

FN's Konvention om rettigheder for personer med handicap

UNESCO´s Konvention mod forskelsbehandling inden for undervisning

Forbuddet mod diskrimination i EU ret :

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Traktat om den Europæiske Unions Funktionsmåde

Den Europæiske Unions Charter om Grundlæggende Rettigheder

Grundloven

Dansk forskelsbehandlingslovgivning (med beskyttelse både indenfor og udenfor arbejdsmarkedet) :

Lov om etnisk ligebehandling

Lov om forbud mod forskelsbehandling pga. race mv.

Straffelovens § 266b

Lov om folkeskolen

INTRODUKTION

I dette rettighedskatalog kan du læse om de mest relevante konventioner og udvalgte artikler, der beskytter mod diskrimination af enhver slags. Staten må nemlig ikke forskelsbehandle sine borgere af nogen grund.
Derfor indeholder kataloget også en kort gennemgang af den danske forskelsbehandlingslovgivning i en lettere bearbejdet udgave. Herudover kan du fx få et indblik i de artikler i Verdenserklæringen om Menneskerettigheder, der direkte beskytter mod diskrimination, få et uddrag af FN´s Konvention om Barnets rettigheder som den er bearbejdet i Verdens Børns Grundlov samt en række andre vigtige konventioner såsom FN's Konvention om Civile og Politiske rettigheder, FN's Konvention om Økonomiske, Sociale og Kulturelle rettigheder, FN's Konvention om Bekæmpelse af racediskrimination, FN's Konvention om rettigheder for personer med handicap, Den Europæiske Menneskerettigheds-konvention m.fl. De fulde konventionstekster kan bl.a. findes på Institut for Menneskerettigheders hjemmeside www.menneskeret.dk.
Formålet er, at et kendskab til rettigheder og forbuddet mod diskrimination og de konventioner, som de er nedfældet i, skal give det vidensgrundlag, der fagligt kan understøtte arbejdet i undervisningen med diskrimination, fordomme og relateret intolerance.

INDLEDNING

Menneskerettigheder skal beskytte borgere i et land mod vilkårlige indgreb fra stater i borgernes rettigheder. Menneskerettighedernes overordnede målsætning er, at det enkelte individ får reelle og lige muligheder i samfundet. Fx stammer retten til ikke-diskrimination og ligebehandling fra FN´s Verdenserklæring om Menneskerettighederne.
Staterne har dels en forpligtelse til at sikre, at den nationale lovgivning ikke diskriminerer, og dels en forpligtelse til at fremme ligebehandling.
Ikke-diskrimination og ligebehandlingsprincipperne har en central betydning, og anses for at være nogle af hjørnestenene i den menneskeretlige beskyttelse af borgerne.
Dette princip er understreget med vedtagelsen af en række retligt bindende konventioner.
FN´s Konvention om Civile og Politiske rettigheder og FN-Konventionen om Økonomiske, Sociale og Kulturelle rettigheder (1966), bekræfter diskriminationsforbuddet. Den enkelte borger kan bruge disse konventioner hvis de krænkes. Diskriminationsforbuddet er også fremhævet i UNESCO´s Konvention mod Forskelsbehandling inden for undervisning fra 1960, i FN´s Konvention om Bekæmpelse af Racediskrimination fra 1965, i FN´s Konvention om Bekæmpelse af Diskrimination mod Kvinder fra 1979, i FN´s Konvention om Barnets rettigheder fra 1989 og i FN´s Konvention om Migrantarbejdere og deres Familier fra 1992.
Alle disse konventioner, undtagen sidstnævnte om migrantarbejdere, har Danmark tilsluttet sig.
Når en medlemsstat har tiltrådt en konvention, har staten pligt til at sikre, at national lovgivning og praksis lever op til konventionens krav. Dette betyder, at man som borger kan påberåbe sig konventionen over for danske administrative myndigheder og domstole, hvis man mener, at konventionens bestemmelser overtrædes.

[1] Ligebehandling – status og fremtidsperspektiver. Udredning nr. 2. Institut for Menneskerettigheder 2005

FN

De Forenede Nationer, FN, blev oprettet i 1945 med det formål at være ramme for et internationalt samarbejde om opretholdelsen af fred og sikkerhed. Et af de væsentlige midler til at opfylde dette formål er udviklingen af menneskerettigheder, som staterne skal forpligte sig til at overholde.
Allerede i 1948 vedtog 48 af FN's dengang 56 stater Verdenserklæringen om Menneskerettighederne, som mange senere konventioner om menneskerettigheder tager udgangspunkt i - blandt andet Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Der er i dag 192 medlemsstater i FN.

FN er bygget op omkring fem hovedorganer, som er:

FN's generalforsamling

FN's sikkerhedsråd

FN's økonomiske og sociale råd

FN's internationale domstol

FN's sekretariat (som ledes af Generalsekretæren)

FN'S VERDENSERKLÆRING OM MENNESKERETTIGHEDER (1948) [2]

Artikel 1
Alle mennesker er født frie og lige i værdighed og rettigheder.
De er udstyret med fornuft og samvittighed, og de bør handle mod hverandre i en broderskabets ånd.

Artikel 2
Enhver har krav på alle de rettigheder og friheder, som nævnes i denne erklæring, uden forskelsbehandling af nogen art, f.eks. på grund af race, farve, køn, sprog, religion, politisk eller anden anskuelse, national eller social oprindelse, formueforhold, fødsel eller anden samfundsmæssig stilling.

Artikel 3
Enhver har ret til liv, frihed og personlig sikkerhed.

Artikel 7
Alle er lige for loven og har uden forskelsbehandling af nogen art lige ret til lovens beskyttelse. Alle har ret til lige beskyttelse mod enhver forskelsbehandling i strid mod denne erklæring og mod enhver tilskyndelse til en sådan forskelsbehandling.

Artikel 18
Enhver har ret til tanke-, samvittigheds- og religionsfrihed. Denne ret omfatter frihed til at skifte religion eller tro og frihed til enten alene eller i fællesskab med andre, offentligt eller privat, at give udtryk for sin religion eller tro gennem undervisning, udøvelse, gudsdyrkelse og overholdelse af religiøse forskrifter.

Artikel 19
Enhver har ret til menings- og ytringsfrihed. Denne ret omfatter frihed til at hævde sin opfattelse uden indblanding og til at søge, modtage og meddele oplysning og tanker ved et hvilket som helst meddelelsesmiddel og uanset landegrænser.

Artikel 26
Enhver har ret til undervisning.

Den fulde tekst kan læses her.
http://www.menneskeret.dk

[2] Verdenserklæringen er ikke retligt bindende for medlemsstaterne.

FN'S KONVENTION OM BARNETS RETTIGHEDER (1989) [3]

Artikel 1
Aldersgrænsen for et barn
I Børnekonventionen forstås et barn som et menneske under 18 år.

Artikel 2
Lige rettigheder for alle
Børnekonventionens rettigheder gælder for alle børn uanset race, køn, sprog, religion, politisk og anden overbevisning, oprindelse, økonomiske forhold, handicap, fødsel eller anden status.

Artikel 3
Beskyttelse af barnets interesser
I alle sager, hvor myndigheder eller private institutioner tager beslutninger om et barn, skal barnets tarv komme i første række. Staten skal sikre barnet den beskyttelse og omsorg, der er nødvendig for dets trivsel. Staten skal sørge for at institutioner og andre, der har ansvar for omsorg eller beskyttelse af børn, lever op til de kvalitetskrav, som myndighederne fastlægger.

Artikel 4
Statens overholdelse af rettighederne
Staten er forpligtet til bedst muligt at leve op til Børnekonventionens bestemmelser. Fattige stater kan dog gennemføre konventionen gradvist i forhold til de ressourcer, de har til rådighed.

Artikel 5
Statens respekt for forældres ansvar
Staten anerkender, at det er forældrene og familien, der først og fremmest har ansvaret for barnet. Det er forældrenes opgave at støtte og vejlede deres børn i at bruge konventionens rettigheder.

Artikel 6
Ret til at leve
Ethvert barn har ret til at leve, og staten skal sikre barnets overlevelse og udvikling bedst muligt.

Artikel 7
Ret til identitet
Barnet har fra fødslen ret til at få et navn og et statsborgerskab. Barnet har også ret til at kende og blive passet af sine forældre, så vidt det er muligt.

Artikel 8
Beskyttelse af barnets identitet
Staten skal respektere og beskytte barnets identitet, blandt andet retten til at bevare sit navn, sit familietilhørsforhold og sit statsborgerskab.

Artikel 9
Barnets rettigheder ved adskillelse fra forældre
Staten skal sørge for, at barnet ikke bliver fjernet fra sine forældre mod deres vilje. Dog kan myndighederne fjerne barnet, hvis det er det bedste for barnet, for eksempel hvis det bliver udsat for vanrøgt eller misbrug. Hvis barnet skal fjernes fra hjemmet eller skal bo hos den ene af forældrene efter en skilsmisse, skal alle parter have lov til at udtale sig om sagen. Barnet skal kunne opretholde en regelmæssig og personlig kontakt med begge forældre efter en fjernelse fra hjemmet eller en skilsmisse.
Hvis myndighederne adskiller et familiemedlem fra resten af familien for eksempel ved fængsling eller udvisning af landet, skal de oplyse familien om, hvor det pågældende familiemedlem befinder sig.

[3] Fra Verdens Børns Grundlov, Institut for Menneskerettigheder og Ungdomsbyen, som er en forenkling af Børnekonventionen til undervisningsbrug. Se mere på http://www.tilfaeldighedernes-spil.dk/

FN'S KONVENTION OM BARNETS RETTIGHEDER (1989) fortsættes...

Artikel 10
Familiesamvær på tværs af landegrænser
Hvis et barn befinder sig i et andet land end sine forældre, skal en ansøgning om at sammenføre familien behandles hurtigt, humant og positivt.
Hvis barnets forældre bor i to forskellige lande, skal barnet have ret til regelmæssig, personlig kontakt med begge forældrene.

Artikel 11
Bekæmpelse af kidnapning
Staten skal bekæmpe bortførelse af børn til udlandet. Staten skal samarbejde med andre lande på dette område.

Artikel 12
Ret til at blive hørt
Når barnet er modent til det, skal staten sikre, at barnets mening bliver hørt samt bliver taget med i afgørelsen af alle spørgsmål, der vedrører barnet.

Artikel 13
Ytringsfrihed
Barnet har ytringsfrihed, det vil sige barnet har ret til at sige sin mening, til at opsøge og modtage information og til at videregive information.
Denne frihed kan kun begrænses, hvis det er nødvendigt af hensyn til andres rettigheder, statens sikkerhed eller den offentlige orden. Sådanne begrænsninger skal være fastlagt i lovgivningen.

Artikel 14
Religiøs frihed
Staten skal respektere barnets frie tanker og frie tro. Staten skal respektere, at forældrene vejleder barnet i religiøse spørgsmål.
Denne frihed kan kun begrænses, hvis det er nødvendigt af hensyn til andres rettigheder, statens sikkerhed eller den offentlige orden. Sådanne begrænsninger skal være fastlagt i lovgivningen.

Artikel 15
Ret til foreningsfrihed og forsamlingsfrihed
Barnet har ret til frit at deltage i foreninger eller forsamlinger.
Denne frihed kan kun begrænses, hvis det er nødvendigt af hensyn til andres rettigheder, statens sikkerhed eller den offentlige orden. Sådanne begrænsninger skal være fastlagt i lovgivningen og må kun sættes i kraft, hvis det er nødvendigt for det demokratiske samfund.

Artikel 16
Ret til privatliv
Der må ikke ske en ulovlig indblanding i barnets privatliv, i dets hjem eller dets brevveksling. Barnet må ikke udsættes for offentlig krænkende eller nedværdigende omtale.

Artikel 17
Ret til bredt udbud af information fra massemedierne
Staten skal tilskynde til, at børn har adgang til et bredt udbud af indenlandske og udenlandske programmer samt andre kulturelle produkter til børn.
Staten skal opfordre massemedierne til at tage hensyn til børn med særlige behov, for eksempel minoriteter med et andet sprog end det officielle.
Staten skal arbejde for at beskytte barnet mod skadelige oplysninger og materiale.

Artikel 18
Begge forældre har ansvar og skal ydes service
Staten skal arbejde for, at begge forældre har fælles ansvar for barnets opdragelse og udvikling. Staten skal fremme institutioner og serviceydelser til forældre og børn, for eksempel daginstitutioner til pasning af børn af udearbejdende forældre.

Artikel 19
Beskyttelse mod mishandling
Staten skal beskytte barnet mod fysisk eller psykisk forsømmelse, vold og udnyttelse. Denne beskyttelse bør omfatte forebyggelse, undersøgelser, støtte, behandling og retsforfølgelse.

Artikel 20
Beskyttelse af det forældreløse barn
Staten skal sørge for særlig beskyttelse af børn, der må leve uden forældre og familie. Staten skal skaffe alternativ pleje eller adoption. Der skal så vidt muligt sikres sammenhæng i barnets opvækst og tages hensyn til barnets etniske, religiøse, kulturelle og sproglige baggrund.

Artikel 21
Adoption
Staten skal sikre, at barnets tarv har altafgørende betydning i forbindelse med adoption. Enhver adoption skal godkendes af myndighederne.

Artikel 22
Beskyttelse af flygtningebørn
Et barn, der er flygtet eller søger status som flygtning, har ret til passende beskyttelse og til alle de rettigheder, der er nævnt i denne konvention. Staten kan samarbejde med FN og andre ansvarlige organisationer for at beskytte flygtningebørn samt bistå med at opspore deres forældre og familie.
Kan man ikke finde frem til barnets familie, skal barnet sikres alternativ pleje.

Artikel 23
Beskyttelse af handicappede børn
Handicappede børn bør have særlig omsorg og bistand til uddannelse, revalidering og aktiv deltagelse i samfundslivet. Hvis forældrene ikke kan betale denne ekstra bistand til barnet, skal staten så vidt muligt give støtte hertil.

Artikel 24
Ret til sundhed
Barnet har ret til den bedst mulige sundhedstilstand. Staten skal arbejde for, at alle børn har adgang til sundhedsydelser, lægehjælp, sundhedsoplysning og forebyggende sundhedspleje.
Staten skal forsøge at formindske børnedødeligheden og bekæmpe sygdomme og underernæring.
Staten skal arbejde for at afskaffe traditionsbundne ritualer, der kan skade barnets sundhed.

Artikel 25
Kontrol med anbragte børn
Staten skal kontrollere forholdene regelmæssigt, hvis barnet er anbragt i pleje eller i behandling.

Artikel 26
Social sikkerhed
Staten skal arbejde for, at ethvert barn får ret til social sikkerhed.

FN'S KONVENTION OM BARNETS RETTIGHEDER (1989) fortsættes...

Artikel 27
Levestandard
Staten skal arbejde for, at ethvert barn har ret til en levestandard, der sikrer barnets psykiske og fysiske udvikling. Dette er især forældrenes ansvar, men staten skal, med de ressourcer der er til rådighed, yde bistand, hvis det er nødvendigt.

Artikel 28
Ret til undervisning
Ethvert barn har ret til undervisning.
Grunduddannelsen skal gøres gratis og tvungen for alle børn.
Det videregående uddannelsessystem bør være tilgængeligt for alle, og der bør gives mulighed for økonomisk støtte. Undervisningen skal foregå på en værdig og menneskelig måde.

Artikel 29
Uddannelsen formål
Uddannelsen af barnet skal udvikle dets personlighed og evner mest muligt. Undervisningen skal forberede barnet til et ansvarligt og aktivt liv som voksen, den skal fremme respekten for menneskerettigheder og miljø, for barnets forældre samt for dets egne og andres kulturelle og nationale værdier.

Artikel 30
Beskyttelse af minoriteter
Minoritetsbørn skal have mulighed for at tale deres eget sprog og udøve deres egen religion og kultur.

Artikel 31
Ret til frihed og hvile
Barnet har ret til hvile, til at have fritid, og til at deltage i kunst og kultur. Staten skal fremme og arbejde for, at der er passende og lige muligheder for børns fritids- og kulturliv.

Artikel 32
Beskyttelse mod børnearbejde
Staten er forpligtet til at beskytte barnet mod ethvert arbejde, der kan være farligt eller hæmmende for dets uddannelse, sundhed eller personlige udvikling.
Staten skal fastsætte en mindstealder for børns arbejde og give regler for arbejdsforholdene.
Staten skal retsforfølge dem, der overtræder reglerne på dette område.

Artikel 33
Beskyttelse mod stofmisbrug
Staten skal arbejde for at beskytte børn mod stofmisbrug. Staten skal søge at forebygge, at børn inddrages i produktion og salg af narkotiske stoffer.

Artikel 34
Beskyttelse mod seksuel udnyttelse
Staten skal beskytte barnet mod enhver form for seksuel udnyttelse og misbrug. Dette skal blandt andet ske gennem internationalt samarbejde.

Artikel 35
Beskyttelse mod handel af børn
Staten skal søge at forebygge bortførelser og handel med børn. Dette skal blandt andet ske via internationalt samarbejde.

Artikel 36
Beskyttelse mod enhver udnyttelse
Staten skal beskytte barnet mod enhver form for udnyttelse, der kan skade barnet.

Artikel 37
Beskyttelse mod tortur eller anden umenneskelig behandling
Staten er forpligtet til at sikre ethvert barn mod tortur, dødsstraf, livsvarigt fængsel eller anden umenneskelig behandling.
Under anholdelse eller fængsling skal staten sikre, at barnet holdes adskilt fra voksne indsatte, at barnet behandles menneskeværdigt, og at barnet har forbindelse til sin familie.
Ethvert barn, der tilbageholdes eller frihedsberøves, har ret til hurtig juridisk eller anden bistand.
Barnet har også ret til at få sin sag prøvet hurtigt ved en uafhængig myndighed.

Artikel 38
Beskyttelse mod inddragelse af børn i krig
Staten skal sikre, at børn under 15 år ikke bliver brugt som soldater i krig eller væbnet konflikt.

Artikel 39
Ret til hjælp efter mishandling (rehabilitering)
Staten skal søge at hjælpe ethvert barn, der har været udsat for forsømmelse, misbrug, tortur eller anden grusom behandling eller straf eller har været inddraget i væbnede konflikter.

Artikel 40
Beskyttelse under en retssag
Et barn, der er anklaget for at have begået kriminalitet, har ret til en menneskelig og retfærdig behandling af politi og domstole.
Staten skal især sikre, at barnet bliver anset for uskyldig, indtil det modsatte er bevist; at barnet får at vide, hvad det er anklaget for, og at det modtager den rådgivning, det har behov for. Staten skal sikre, at sagen afgøres hurtigt af en uafhængig instans; at en straffesag kan ankes til en højere instans; at der er en tolk, hvis barnet ikke forstår sproget, og staten skal sikre, at barnets privatliv respekteres.
Staten skal fremme særlige metoder og institutioner tilpasset børn, der mistænkes for noget ulovligt.
Herunder skal der vedtages en minimumsalder, under hvilken børn ikke kan straffes for kriminalitet.
Der skal være andre alternativer end anbringelse i institution, for eksempel rådgivning, tilsyn, pleje, undervisning eller uddannelse.

Artikel 41
De bedste rettigheder skal gælde
Hvis der er andre nationale eller internationale love, der kan sikre barnets rettigheder bedre end Børnekonventionen, skal de anvendes frem for denne konvention.

Artikel 42
Information om Børnekonventionen
Staten er forpligtet til aktivt at gøre denne konvention almindelig kendt.

Artikel 43
Børnekomiteen
En børnekomite, der består af ti eksperter fra hele verden nedsættes af de stater, som har tiltrådt Børnekonventionen.

FN'S KONVENTION OM BARNETS RETTIGHEDER (1989) fortsættes...

Artikel 44
Staterne skal indsende rapporter til Børnekomiteen med beskrivelse af, hvordan de lever op til bestemmelserne i Børnekonventionen.
En stat skal indsende den første rapport to år efter tiltrædelse af Børnekonventionen og derefter hvert femte år.
Rapporterne skal også beskrive de vanskeligheder, staten kan have med at opfylde kravene i Børnekonventionen. Staterne skal lade deres rapport være offentlig tilgængelig.

Artikel 45
Børnekomiteen kan bede private eller statslige organisationer om oplysninger eller rådgivning om gennemførelse af Børnekonventionen.
Børnekomiteen kan komme med forslag og anbefalinger til staterne på baggrund af deres rapporter samt andre oplysninger.

Artikel 46-54
Omhandler underskrift, endelig tiltrædelse, ikrafttrædelse og andre tekniske forhold vedrørende konventionen.

FN'S KONVENTION OM CIVILE OG POLITISKE RETTIGHEDER (ICCPR, 1966)

Artikel 1
1. Alle folk har selvbestemmelsesret. I kraft af denne kan de frit bestemme deres politiske stilling og frit varetage deres egen økonomiske, sociale og kulturelle udvikling.

Artikel 2
1. Enhver stat der deltager i denne konvention, forpligter sig til at respektere og garantere alle personer, der befinder sig inden for statens område og er undergivet statens myndighedsområde, de i denne konvention anerkendte rettigheder uden forskelsbehandling af nogen art, herunder som følge af race, hudfarve, køn, sprog, religion, politisk eller anden anskuelse, national eller social herkomst, formue-forhold, fødsel eller anden stilling.
3. Enhver stat der deltager i denne konvention forpligter sig til:
a) at sikre enhver, hvis rettigheder eller friheder efter denne konvention krænkes, adgang til effektive retsmidler.

Artikel 3
De stater der deltager i denne konvention forpligter sig til at sikre mænds og kvinders lige ret til at nyde alle de anførte borgerlige og politiske rettigheder i denne konvention.

Artikel 6
1. Ethvert menneske har en naturgiven ret til livet. Denne ret skal beskyttes ved lov. Ingen må vilkårligt berøves livet.

Artikel 7
Ingen må underkastes tortur eller grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.
I særdeleshed må ingen uden sit frit afgivne samtykke underkastes medicinske eller videnskabelige eksperimenter.

Artikel 8
1. Ingen må holdes i slaveri; slaveri og slavehandel under enhver form skal være forbudt.
2. Ingen må holdes i trældom.
a) Ingen må beordres til at udføre tvangs- eller andet pligtarbejde.

Artikel 9
1. Enhver har ret til frihed og personlig sikkerhed. Ingen må udsættes for vilkårlig arrest eller friheds-berøvelse. Ingen må berøves sin frihed undtagen af sådanne grunde, og i overensstemmelse med sådanne fremgangsmåder, som er fastsat ved lov.

Artikel 10
1. Alle, der berøves deres frihed, skal behandles humant og med respekt for menneskets naturlige værdighed.

Artikel 12
1. Enhver, der lovligt befinder sig på en stats område, skal inden for dette område have ret til at færdes frit og til frit at vælge sit opholdssted.

Artikel 14
1. Alle skal være lige for domstolene. Enhver skal ved afgørelsen vedrørende en anklage mod ham for et strafbart forhold eller vedrørende hans rettigheder og forpligtelser i en anklage være berettiget til retfærdig og offentlig rettergang for en kompetent, uafhængig og upartisk domstol, der er oprettet ved lov.
2. Enhver, der anklages for en lovovertrædelse, har ret til at blive anset for uskyldig, indtil hans skyld er bevist i overensstemmelse med loven.

Artikel 16
Enhver har ret til overalt at blive anerkendt som et berettiget eller forpligtet subjekt i retsforhold.

Artikel 17
1. Ingen må udsættes for vilkårlig eller ulovlig indblanding i sit privatliv eller familieliv, sit hjem eller sin brevveksling, eller for ulovlige angreb på sin ære og sit omdømme.

Artikel 18
1. Enhver har ret til at tænke frit og til samvittigheds- og religionsfrihed. Denne ret skal omfatte frihed til at bekende sig til eller antage en religion eller tro efter eget valg samt frihed til, alene eller sammen med andre, offentligt eller privat at give udtryk for sin religion eller tro ved gudsdyrkelse, udførelse af rituelle handlinger, overholdelse af religiøse sædvaner samt undervisning.
2. Ingen må underkastes tvang, der kan begrænse hans frihed til at bekende sig til eller antage en religion eller tro efter eget valg.

Artikel 19
1. Enhver har ret til meningsfrihed uden indblanding.
2. Enhver har ret til ytringsfrihed; denne ret skal omfatte frihed til at søge, modtage og meddele oplysninger og tanker af enhver art uden hensyn til landegrænser, i mundtlig, skriftlig eller trykt form, i form af kunst eller ved andre midler efter eget valg.
3. Udøvelsen af de forsikrede rettigheder i denne artikels stk. 2 medfører særlige forpligtelser og et særligt ansvar. Den kan derfor undergives visse begrænsninger
a) af hensyn til respekten for andres rettigheder eller omdømme;
b) af hensyn til statens sikkerhed, den offentlige orden, sundhed eller sædelighed.

Artikel 21
Retten til at deltage i fredelige forsamlinger skal anerkendes. Udøvelsen af denne ret må ikke underkastes andre begrænsninger end sådanne, som fastsættes i overensstemmelse med loven og er nødvendige i et demokratisk samfund af hensyn til statens sikkerhed eller den offentlige sikkerhed, den offentlige orden, beskyttelsen af den offentlige sundhed eller sædelighed eller beskyttelsen af andres rettigheder og friheder.

Artikel 22
1. Enhver har ret til foreningsfrihed, herunder ret til at oprette og indmelde sig i fagforeninger til beskyttelse af sine interesser.

Artikel 24
1. Ethvert barn har uden forskelsbehandling på grundlag af race, hudfarve, køn, sprog, religion, national eller social herkomst, formueforhold eller fødsel, ret til de beskyttelsesforanstaltninger fra familiens, samfundets og statens side, som dets stilling som mindreårig kræver.
2. Ethvert barn skal registreres umiddelbart efter fødslen og have et navn.
3. Ethvert barn har ret til at erhverve et statsborgerskab.

Artikel 25
Enhver borger skal uden nogen former for forskelsbehandling og uden urimelige begrænsninger som omtalt i artikel 2 have ret til og mulighed for:
a) at deltage, direkte eller gennem frit valgte repræsentanter, i varetagelsen af offentlige anliggender.
b) at stemme og modtage valg ved reelt gennemførte periodiske valg.
c) at have adgang til offentlig tjeneste i sit land på grundlag af almindelig ligestilling.

Artikel 26
Alle mennesker er lige for loven og er berettigede til lovens lige beskyttelse uden nogen forskelsbehandling. I denne henseende skal loven forbyde enhver forskelsbehandling og sikre alle ligelig og effektiv beskyttelse imod forskelsbehandling af nogen grund, herunder race, hudfarve, køn, sprog, religion, politisk eller anden anskuelse, national eller social herkomst, formueforhold, fødsel eller anden stilling.

Artikel 27
I de stater, hvor der findes etniske, religiøse eller sproglige mindretal, må personer, der tilhører sådanne mindretal, ikke forbydes retten til i fællesskab med de øvrige medlemmer af deres gruppe at leve deres eget kulturliv, at bekende sig til og udøve deres egen religion eller at benytte deres eget sprog.

Den fulde tekst kan læses her:
http://menneskeret.dk

FN'S KONVENTION
OM ØKONOMISKE, SOCIALE OG KULTURELLE RETTIGHEDER (ICESCR, 1966)

Artikel 1
1. Alle folk har selvbestemmelsesret. I kraft af denne kan de frit bestemme deres politiske stilling og frit varetage deres egen økonomiske, sociale og kulturelle udvikling.

Artikel 2
1. Enhver stat der deltager i denne konvention forpligter sig til såvel alene som gennem international bistand og internationalt samarbejde, at træffe forholdsregler med henblik på den fremadskridende fulde virkeliggørelse af de vedtagne rettigheder i denne konvention.
2. De deltagende stater i denne konvention forpligter sig til at garantere, at de anførte rettigheder i konventionen gennemføres uden forskelsbehandling af nogen art på grund af race, hudfarve, køn, sprog, religion, politisk eller anden anskuelse, national eller social herkomst, formueforhold, fødsel eller anden stilling.

Artikel 3
De stater der deltager i denne konvention, forpligter sig til at sikre mænds og kvinders lige ret til at nyde alle de anførte økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder i denne konvention.

Artikel 6
1. De stater der deltager i denne konvention, anerkender retten til at arbejde, herunder ethvert menneskes ret til at kunne tjene til livets ophold ved beskæftigelse, som det selv frit vælger eller påtager sig.

Artikel 7
De stater der deltager i denne konvention, anerkender ethvert menneskes ret til at nyde retfærdige og gunstige arbejdsvilkår, som i særdeleshed sikrer:

a) arbejdsløn, hvorved alle arbejdere som minimum får (...)
I) en rimelig løn og samme aflønning for arbejde af samme værdi uden sondring af nogen art, idet der i særdeleshed skal garanteres kvinder arbejdsvilkår, der ikke er ringere end dem, der nydes af mænd, med lige løn for lige arbejde.

Artikel 9
De deltagende stater i denne konvention anerkender ethvert menneskes ret til social tryghed, herunder socialforsikring.

Artikel 10
De deltagende stater i denne konvention anerkender at:
1. Den størst mulige beskyttelse og bistand skal ydes familien, som er samfundets naturlige og grundlæggende gruppeenhed, især til dens stiftelse, og så længe den har forsørgerpligt over for børn under uddannelse. Ægteskab skal kun kunne indgås med de vordende ægtefællers frie samtykke.
3. Særlige forholdsregler skal tages med hensyn til beskyttelse af og bistand til alle børn og unge uden nogen forskelsbehandling på grund af herkomst eller andre forhold. Børn og unge skal beskyttes mod økonomisk og social udnyttelse. Det skal være strafbart efter loven at beskæftige dem med arbejde, der er skadeligt for deres moral eller helbred, er livsfarligt eller må påregnes at hæmme deres normale udvikling. Staterne bør endvidere fastsætte aldersgrænser, under hvilke beskæftigelse af børn ved lønnet arbejde skal være forbudt og strafbart efter loven.

Artikel 11
1. De deltagende stater i denne konvention anerkender ethvert menneskes ret til en levestandard, som er tilstrækkelig for vedkommende selv og vedkommendes familie, herunder passende ernæring, beklædning og bolig og til fortsat forbedring af vedkommendes levevilkår.

Artikel 12
1. De stater der deltager i denne konvention anerkender ethvert menneskes ret til at nyde den højst opnåelige fysiske og psykiske sundhed.

Artikel 13
1. De deltagende stater i denne konvention anerkender enhvers ret til uddannelse. De er enige om, at uddannelsen skal sigte mod menneskets fulde personlige udvikling og erkendelse af dets værdighed samt på at styrke respekten for menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder. De er endvidere enige om, at uddannelsen skal gøre det muligt for alle at gøre en nyttig indsats i et frit samfund, at medvirke til forståelse, fordragelighed og venskab mellem alle nationer og alle racegrupper, etnologiske grupper eller religiøse grupper og at fremme De Forenede Nationers arbejde for fredens opretholdelse.
2. De stater der deltager i denne konvention anerkender, at for at opnå den fulde virkeliggørelse af denne ret, skal

a) grundskoleundervisning være tvungen og gratis for alle;
b) de forskellige former for undervisning på mellemtrin, herunder teknisk og faglig undervisning, gøres alment tilgængelig ved alle dertil egnede midler og i særdeleshed ved gradvis indførelse og gratis undervisning;
c) højere undervisning gøres ligelig tilgængelig for alle på grundlag af evner, ved alle dertil egnede midler og i særdeleshed ved gradvis indførelse af gratis undervisning;

Artikel 15
1. De deltagende stater i denne konvention anerkender enhvers ret til at:

a) deltage i kulturlivet

Den fulde tekst kan læses her:
http://menneskeret.dk

FN'S KONVENTION
OM BEKÆMPELSE AF RACEDISKRIMINATION (CERD, 1965)

Artikel 1
1. I denne konvention betyder udtrykket »racediskrimination« enhver forskel, udelukkelse, begrænsning eller forrang på grund af race, hudfarve, afstamning eller national eller etnisk oprindelse, hvis formål eller virkning er at ophæve eller svække den ligelige anerkendelse, nydelse eller udøvelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på det politiske, økonomiske, sociale, kulturelle eller et hvilket som helst andet område af samfundslivet.

Artikel 2
1. Deltagerstaterne fordømmer racediskrimination og forpligter sig til ved alle egnede midler at føre en politik, der sigter mod afskaffelse af racediskrimination af enhver art og fremme forståelsen mellem alle racer.
Ifølge artikel 2 gælder at enhver deltagerstat:

a) forpligter sig derfor til aldrig ved nogen handling at indlade sig på racediskrimination mod personer, persongrupper eller institutioner og til at sikre, at alle statslige og kommunale myndig heder og institutioner handler i overensstemmelse med denne forpligtelse;
b) forpligter sig derfor til ikke at tage initiativ til, forsvare eller støtte racediskriminationfra nogen enkeltpersons eller organisations side;
c) skal derfor træffe effektive foranstaltninger til kritisk at gennemgå statslige og kommunale myndigheders politik og til at ændre eller ophæve alle love og bestemmelser, som bevirker, at racediskrimination opstår eller opretholdes, hvor den måtte forekomme;
d) skal derfor ved alle egnede midler, herunder sådan lovgivning som forholdene måtte kræve, forbyde og standse racediskrimination foretaget af nogen enkeltperson, gruppe eller organisation,
e) forpligter sig derfor til, hvor det er hensigtsmæssigt at opmuntre organisationer og bevægelser, der omfatter flere racer og virker for ophævelse af diskrimination, at fremme andre midler til at fjerne barrierer mellem racerne og at modvirke alt, hvad der sigter mod at styrke raceadskillelse.

Artikel 3
Deltagerstaterne fordømmer i særdeleshed raceadskillelse og apartheid og forpligter sig til at forhindre, forbyde og udrydde enhver sådan adfærd inden for områder under deres jurisdiktion.

Artikel 4
Deltagerstaterne fordømmer al propaganda og alle organisationer, som bygger på ideer eller teorier om overlegenhed hos en enkelt race eller en persongruppe af en bestemt hudfarve eller etnisk oprindelse, eller som har til formål at forsvare eller fremme nogen form for racehad og racediskrimination, og forpligter sig til at træffe øjeblikkelige og positive foranstaltninger, der skal bekæmpe enhver tilskyndelse til eller udøvelse af sådan diskrimination, og skal med dette formål for øje (...) bl.a.

a) kriminalisere al udbredelse af ideer, der hviler på racemæssig overlegenhed eller racehad, opfordring til diskrimination og alle voldshandlinger eller opfordring til sådanne handlinger imod enhver race eller persongruppe af anden hudfarve eller etnisk oprindelse (...)
b) forbyde og ulovliggøre organisationer samt organiseret og al anden propagandavirksomhed, som fremmer og opfordrer til racediskrimination, samt kriminalisere deltagelse i sådanne organisationer eller sådan virksomhed;
c) ikke tillade offentlige myndigheder eller institutioner under stat og kommune at fremme eller opfordre til racediskrimination.

Artikel 5
For at opfylde de fastsatte grundlæggende forpligtelser i artikel 2 i denne konvention påtager deltagerstaterne sig at forbyde og afskaffe alle former for racediskrimination og at sikre ethvert menneskes ret til lighed for loven, uanset race, hudfarve eller national eller etnisk oprindelse, især med hensyn til nydelsen af følgende rettigheder:

a) retten til ligelig behandling for domstole (...) og andre retsudøvende organer;
b) retten til personlig sikkerhed (...) og til statens beskyttelse mod vold eller legemsbeskadigelse
c) politiske rettigheder, i særdeleshed retten til at deltage i valg - at stemme og lade sig opstille til valg - på grundlag af almindelig og lige stemmeret, til at deltage i landets styre
d) andre borgerlige rettigheder (...) i særdeleshed:
    I) retten til frit at færdes og bosætte sig inden for statens grænser;
    II) retten til at forlade ethvert land, herunder sit hjemland, og til at vende tilbage til sit hjemland;
    III) statsborgerret;
    IV) retten til at indgå ægteskab og til valg af ægtefælle;
    V) retten til at besidde ejendom, såvel alene som i fællesskab med andre;
    VI) arveret;
    VII) tanke-, samvittigheds- og religionsfrihed;
    VIII) menings- og ytringsfrihed;
    IX) forsamlings- og foreningsfrihed med fredelige formål;
e) økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, i særdeleshed:
I) retten til arbejde, til frit valg af beskæftigelse, til rimelige og gunstige arbejdsvilkår, til beskyttelse mod arbejdsløshed, til lige løn for lige arbejde til en rimelig og gunstig aflønning;
    II) retten til at oprette og indmelde sig i fagforeninger;
    III) retten til bolig;
    IV) retten til offentlige sundhedsforanstaltninger, lægebehandling, social tryghed og sociale ydelser;
    V) retten til uddannelse og oplæring;
    VI) retten til ligelig deltagelse i kulturel virksomhed; (...)
f) adgang til alle for offentligheden bestemte steder og indretninger såsom transportmidler, hoteller, restauranter, cafeer, teatre og parker.

Artikel 7
Deltagerstaterne forpligter sig til at gennemføre øjeblikkelige og effektive foranstaltninger, i særdeleshed inden for undervisning, uddannelse, kultur og oplysning, med henblik på at bekæmpe fordomme, der fører til racediskrimination, og til at fremme forståelse, fordragelighed og venskabelige forhold mellem nationer og racegrupper eller etniske grupper samt til at udbrede de formål og principper, der er indeholdt i De Forenede Nationers pagt, Verdenserklæringen om Menneskerettighederne, De Forenede Nationers erklæring om afskaffelse af enhver form for racediskrimination og denne konvention.

Den fulde tekst kan læses her:
http://menneskeret.dk

FN'S KONVENTION OM RETTIGHEDER FOR PERSONER MED HANDICAP (2006)

Artikel 1
Formål
Formålet med denne konvention er at fremme, beskytte og sikre muligheden for, at alle personer med handicap fuldt ud kan nyde alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på lige fod med andre, samt at fremme respekten for deres naturlige værdighed. Personer med handicap omfatter personer, der har en langvarig fysisk, psykisk, intellektuel eller sensorisk funktionsnedsættelse, som i samspil med forskellige barrierer kan hindre dem i fuldt og effektivt at deltage i samfundslivet på lige fod med andre.

Artikel 2
Definitioner
I denne konvention (...)
betyder "diskrimination på grund af handicap" enhver sondring, udelukkelse eller begrænsning på grund af et handicap, hvis formål eller virkning er at svække eller ophæve den ligelige anerkendelse, nydelse eller udøvelse af alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på det politiske, økonomiske, sociale, kulturelle, civile eller et hvilket som helst andet område. Dette omfatter alle former for diskrimination, herunder nægtelse af rimelig tilpasning.(...)

Artikel 3
Generelle principper
Konventionens principper er:

a) Respekt for menneskets naturlige værdighed, personlige autonomi, herunder frihed til at træffe egne valg, og uafhængighed af andre personer
b) Ikke-diskrimination
c) Fuld og effektiv deltagelse og inklusion i samfundslivet
d) Respekt for forskellighed og accept af personer med handicap som en del af den menneskelige mangfoldighed og af menneskeheden
e) Lige muligheder
f) Tilgængelighed
g) Ligestilling mellem mænd og kvinder
h) Respekt for de udviklingsmuligheder, som børn med handicap har, samt respekt for deres ret til at bevare deres identitet.

Artikel 4
Generelle forpligtelser
1. Deltagerstaterne forpligter sig til at sikre og fremme den fuldstændige virkeliggørelse af alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder for alle personer med handicap uden nogen form for diskrimination på grund af handicap. Med henblik herpå forpligter deltagerstaterne sig til: (...)

b) at træffe alle passende foranstaltninger, herunder lovgivning, til at ændre eller afskaffe eksisterende love, regler, sædvaner og praksis, som indebærer diskrimination af personer med handicap,(...)
e) at træffe alle passende foranstaltninger til at afskaffe diskrimination på grund af handicap fra enhver persons, organisations og privat virksomheds side, (...)

i) at fremme uddannelse af fagfolk og personale beskæftiget med personer med handicap i de rettigheder, der anerkendes i denne konvention, således at de bedre kan yde den bistand og give de tilbud, som sikres ved disse rettigheder.

Artikel 5
Lighed og ikke-diskrimination
1. Deltagerstaterne anerkender, at alle er lige for loven, og at alle uden nogen form for diskrimination har ret til lige beskyttelse og til at drage samme nytte af loven.
2. Deltagerstaterne skal forbyde enhver diskrimination på grund af handicap og skal sikre personer med handicap lige og effektiv retlig beskyttelse imod diskrimination af enhver grund.
3. Med henblik på at fremme lighed og afskaffe diskrimination skal deltagerstaterne tage alle passende skridt til at sikre, at der tilvejebringes rimelig tilpasning.
4. Særlige foranstaltninger, der er nødvendige for at fremskynde eller opnå reel lighed for personer med handicap, anses ikke for diskrimination i henhold til denne konvention.

Artikel 7
Børn med handicap
1. Deltagerstaterne skal træffe alle nødvendige foranstaltninger til at sikre, at børn med handicap fuldt ud kan nyde alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på lige fod med andre børn.
2. I alle foranstaltninger vedrørende børn med handicap skal barnets tarv komme i første række.
3. Deltagerstaterne skal sikre børn med handicap retten til frit at udtrykke deres synspunkter i alle forhold vedrørende dem selv på lige fod med andre børn, idet børnenes synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med deres alder og modenhed, samt ret til at mod tage handicap– og alderssvarende bistand for at virkeliggøre denne ret.

Artikel 8
Bevidstgørelse
1. Deltagerstaterne forpligter sig til at vedtage umiddelbare effektive og passende foranstaltninger til:

a) at øge bevidstheden i hele samfundet, herunder i familien, om personer med handicap, og at skabe respekt for de rettigheder og den værdighed, der tilkommer personer med handicap,
b) at bekæmpe stereotyper, fordomme og skadelig praksis i forhold til personer med handicap, her under stereotyper, fordomme og skadelig praksis på grund af køn og alder, på alle livsområder,
c) at fremme bevidstheden om evner hos og bidrag fra personer med handicap.

2. Foranstaltninger med henblik herpå omfatter: (...)
b) fremme – på alle niveauer i uddannelsessystemet, herunder hos alle børn fra en tidlig alder – af en holdning af respekt i forhold til de rettigheder, der tilkommer personer med handicap,
d) fremme af uddannelsesordninger, der skal øge bevidstheden om personer med handicap og deres rettigheder.

Artikel 9
Tilgængelighed
Med henblik på at gøre det muligt for personer med handicap at få et selvstændigt liv og deltage fuldt ud i alle livets forhold skal deltagerstaterne træffe passende foranstaltninger til at sikre, at personer med handicap på lige fod med andre har adgang til de fysiske omgivelser og transportmuligheder, den information og kommunikation, herunder informations- og kommunikationsteknologi og -systemer, og de øvrige faciliteter og tilbud, der er åbne for eller gives offentligheden, både i byområder og i landdistrikter.(...)

FN'S KONVENTION OM RETTIGHEDER FOR PERSONER MED HANDICAP (2006)
fortsættes...

Artikel 10
Retten til livet
Deltagerstaterne bekræfter på ny, at ethvert menneske har en naturgiven ret til livet, og skal træffe alle nødvendige foranstaltninger til at sikre, at personer med handicap effektivt kan nyde denne rettighed på lige fod med andre.

Artikel 19
Retten til et selvstændigt liv og til at være inkluderet i samfundet
Deltagerstaterne anerkender, at alle personer med handicap har lige ret til at leve i samfundet med samme valgmuligheder som andre, og skal træffe effektive og passende foranstaltninger til at gøre det lettere for personer med handicap fuldt ud at nyde denne rettighed samt fuldt ud at blive inkluderet og deltage i samfundet (...)

Artikel 21
Ytrings- og meningsfrihed samt adgang til information
Deltagerstaterne skal træffe alle passende foranstaltninger til at sikre, at personer med handicap kan udøve deres ret til ytrings- og meningsfrihed, herunder frihed til at søge, modtage og meddele oplysninger og tanker på lige fod med andre og ved alle former for kommunikation efter eget valg som defineret i konventionens artikel 2 (...)

Artikel 24
Uddannelse
Deltagerstaterne anerkender, at personer med handicap har ret til uddannelse.
Med henblik på at virkeliggøre denne ret uden diskrimination og på grundlag af lige muligheder skal deltagerstaterne sikre et inkluderende uddannelsessystem på alle niveauer samt livslang læring (...)

Artikel 29
Deltagelse i det politiske og offentlige liv
Deltagerstaterne skal sikre personer med handicap politiske rettigheder og muligheden for at nyde dem på lige fod med andre (...)

Artikel 30
Deltagelse i kulturlivet, rekreative tilbud, fritidsaktiviteter og idræt
Deltagerstaterne anerkender retten for personer med handicap til at tage del i kulturlivet på lige fod med andre og skal træffe alle passende foranstaltninger til at sikre, at personer med handicap:

a) har adgang til kulturstof i tilgængelige formater,
b) har adgang til fjernsynsprogrammer, film, teatre og andre kulturaktiviteter i en tilgængelig form,
c) har adgang til steder for kulturelle forestillinger eller tilbud, såsom teatre, museer, biografer, biblioteker og turisttilbud og så vidt muligt har adgang til monumenter og steder af national kulturel betydning. (...)
Med henblik på at gøre det muligt for personer med handicap på lige fod med andre at deltage i rekreative tilbud samt fritids- og idrætsaktiviteter skal deltagerstaterne træffe passende foran staltninger til: (...)
d) at sikre, at børn med handicap har adgang på lige fod med andre børn til at deltage i leg, rekreative tilbud samt fritids- og idrætsaktiviteter, herunder sådanne aktiviteter i skolesystemet (...)

Den fulde tekst kan læses her:
http://menneskeret.dk

UNESCO´s KONVENTION
MOD FORSKELSBEHANDLING INDEN FOR UNDERVISNING (1960)

Artikel 1
Med forskelsbehandling menes der:

a) at en person eller en gruppe personer forhindres adgang til undervisning af en eller anden art (...)
b) at reducere en persons eller en gruppe af personers undervisning til en lavere standard
c) at fastlægge og vedligeholde særskilte undervisningssystemer eller institutioner for personer eller persongrupper (...)
d) at udsætte en person eller en gruppe for forhold, som ikke kan forenes med menneskets værdighed

Artikel 5
De stater, der er deltagere i denne konvention, er enige om, at undervisningen skal tilstræbe den fulde udvikling af den menneskelige karakter og styrke respekten for menneskerettigheder og fundamental frihed; den skal fremme forståelse, tolerance og venskab mellem alle nationer, racegrupper eller religiøse grupper og fremme De Forenede Nationers virke for fredens bevarelse.

Den fulde tekst kan læses her:
http://menneskeret.dk

Se desuden også:

Konventionen om afskaffelse af alle former for diskrimination mod kvinder (CEDAW, 1979)

ILO konvention nr. 111 om forskelsbehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv (1958)

Konventionerne kan findes på http://menneskeret.dk

FORBUDDET MOD DISKRIMINATION I EU-RET

DEN EUROPÆISKE MENNESKERETTIGHEDSKONVENTION (EMRK, 1950)

Artikel 9

Tanke-, samvittigheds- og religionsfrihed

Artikel 9 skal beskytte borgerens tanker, samvittighed og religion mod statens overgreb:
"Stk. 1. Enhver har ret til at tænke frit, til samvittigheds- og religionsfrihed; denne ret omfatter frihed til at skifte religion eller overbevisning såvel som frihed til enten alene eller sammen med andre, offentligt eller privat at udøve sin religion eller overbevisning gennem gudstjeneste, undervisning, religiøse skikke og overholdelse af rituelle forskrifter.
Stk. 2. Frihed til at lægge sin religion eller overbevisning for dagen skal kun kunne underkastes sådanne begrænsninger, som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfund af hensyn til den offentlige sikkerhed, for at beskytte offentlig orden, sundheden eller sædelighed eller for at beskytte andres ret og frihed."

Artikel 10

Ytringsfrihed og informationsfrihed

Ytringsfrihed har man under ansvar, og derfor er den ikke grænseløs:
"Stk. 1. Enhver har ret til ytringsfrihed. Denne ret omfatter meningsfrihed og frihed til at give eller modtage meddelelser eller tanker, uden indblanding fra offentlig myndighed og uden hensyn til grænser."
Denne artikel forhindrer ikke stater i at kræve, at radio-, fjernsyns- eller filmforetagender kun må drives i henhold til bevilling.
Stk. 2. Da udøvelsen af disse frihedsrettigheder medfører pligter og ansvar, kan den underkastes sådanne formelle bestemmelser, betingelser, restriktioner eller straffebestemmelser, som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, territorial integritet eller offentlig sikkerhed, for at forebygge uorden eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden, for at beskytte andres gode navn og rygte eller rettigheder, for at forhindre udspredelse af fortrolige oplysninger, eller for at sikre domsmagtens autoritet og upartiskhed."

Artikel 14

Forbud mod diskrimination

Lige skal behandles lige, ulige behandles forskelligt for at blive lige. I artikel 14 hedder det:
"Nydelsen af de i denne konvention anerkendte rettigheder og friheder skal sikres uden forskel på grund af køn, race, farve, sprog, religion, politisk eller anden overbevisning, national eller social oprindelse, tilhørighed til et nationalt mindretal, formueforhold, fødsel eller ethvert andet forhold."
Ifølge artikel 14 må staten ikke forskelsbehandle sine borgere af nogen grund. Artikel 14 har en liste over forbudte diskriminationsgrunde: køn, race, farve osv., som afsluttes med "...eller ethvert andet forhold", og det betyder at listen kan indeholde flere grunde til, at der ikke må diskrimineres.

Den fulde tekst kan læses her:
http://menneskeret.dk

TRAKTAT OM DEN EUROPÆISKE UNIONS FUNKTIONSMÅDE (TEUF) (2007)

Artikel 18 (tidl. artikel 12 i TEF[5])

Forbud mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet

Inden for traktaternes anvendelsesområde og med forbehold af disses særlige bestemmelser er al forskelsbehandling, der udøves på grundlag af nationalitet, forbudt.

Efter den almindelige lovgivningsprocedure kan Europa-Parlamentet og Rådet give forskrifter med henblik på at forbyde sådan forskelsbehandling.

Artikel 19 (tidl. artikel 13 i TEF)

Foranstaltninger mod forskelsbehandling pga. køn, race, etnisk oprindelse m.v.

1. Med forbehold af traktaternes øvrige bestemmelser og inden for rammerne af de beføjelser, som traktaterne tillægger Unionen, kan Rådet, der træffer afgørelse efter en særlig lovgivningsprocedure og efter Europa-Parlamentets godkendelse, træffe hensigtsmæssige foranstaltninger til at bekæmpe forskelsbehandling på grund af køn, race eller etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering.
2. Uanset stk. 1 kan Europa-Parlamentet og Rådet, uden at der er tale om nogen form for harmonisering af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser, efter den almindelige lovgivningsprocedure vedtage grundprincipper for EU-tilskyndelsesforanstaltninger til støtte for medlemsstaternes aktioner med henblik på at bidrage til virkeliggørelsen af målene i stk. 1.

Den fulde tekst kan læses her:
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:DA:PDF

[5] Tidligere hed traktaten 'Traktaten om Oprettelse af det Europæiske Fællesskab' men med Lissabon-traktatens ikrafttræden ændrede den navn til 'Traktat om den Europæiske Unions Funktionsmåde'.

DEN EUROPÆISKE UNIONS CHARTER
OM GRUNDLÆGGENDE RETTIGHEDER (2000)[3]

Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, der er juridisk bindende, bekræfter de grundlæggende rettigheder, som de er garanteret ved den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, og som de følger af medlemsstaternes fælles forfatningsmæssige traditioner.

Artikel 1
Den menneskelige værdighed
Den menneskelige værdighed er ukrænkelig. Den skal respekteres og beskyttes.

Artikel 6
Ret til frihed og sikkerhed
Enhver har ret til frihed og personlig sikkerhed.

Artikel 7
Respekt for privatliv og familieliv
Enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin kommunikation.

Artikel 10
Ret til at tænke frit og til samvittigheds- og religionsfrihed
1. Enhver har ret til at tænke frit og til samvittigheds- og religionsfrihed. Denne ret omfatter frihed til at skifte religion eller tro samt frihed til enten alene eller sammen med andre, offentligt eller privat at udøve sin religion eller tro gennem gudstjeneste, undervisning, andagt og overholdelse af religiøse skikke.
2. Retten til militærnægtelse af samvittighedsgrunde anerkendes i overensstemmelse med de nationale love om udøvelsen af denne ret.

Artikel 11
Ytrings- og informationsfrihed
1. Enhver har ret til ytringsfrihed. Denne ret omfatter meningsfrihed og frihed til at modtage eller meddele oplysninger eller tanker uden indblanding fra offentlig myndighed og uden hensyn til landegrænser.
2. Mediefrihed og mediernes pluralisme respekteres.

Artikel 12
Forsamlings- og foreningsfrihed
1. Enhver har ret til frit at deltage i fredelige forsamlinger og til foreningsfrihed på alle niveauer, navnlig i forbindelse med politiske og faglige sammenslutninger og medborgersammenslutninger, hvilket indebærer, at enhver har ret til sammen med andre at oprette fagforeninger og at slutte sig hertil for at beskytte sine interesser.
2. Politiske partier på unionsplan bidrager til at udtrykke unionsborgernes politiske vilje.

[3]Charteret er blevet tilpasset i 2007, således at den har samme juridiske værdi som traktaterne.

Artikel 14
Ret til uddannelse
1. Enhver har ret til uddannelse samt til adgang til erhvervsuddannelse og efter- og videreuddannelse.
2. Denne ret omfatter muligheden for gratis at følge den obligatoriske undervisning.
3. Friheden til at oprette uddannelsesinstitutioner under overholdelse af de demokratiske principper samt retten for forældre til at sikre sig, at deres børn undervises i overensstemmelse med deres egen religiøse, filosofiske og pædagogiske overbevisning, respekteres i henhold til de nationale love om udøvelsen af denne ret.

Artikel 20
Lighed for loven
Alle mennesker er lige for loven.

Artikel 21
Ikke-forskelsbehandling
1. Enhver forskelsbehandling på grund af køn, race, farve, etnisk eller social oprindelse, genetiske anlæg, sprog, religion eller tro, politiske eller andre anskuelser, tilhørsforhold til et nationalt mindretal, formueforhold, fødsel, handicap, alder, seksuel orientering eller ethvert andet forhold er forbudt.
2. Inden for anvendelsesområdet for traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab og traktaten om Den Europæiske Union og med forbehold af særlige bestemmelser i disse traktater er enhver forskelsbehandling på grund af nationalitet forbudt.

Artikel 22
Kulturel, religiøs og sproglig mangfoldighed
Unionen respekterer den kulturelle, religiøse og sproglige mangfoldighed.

Artikel 23
Ligestilling mellem mænd og kvinder
Der skal sikres ligestilling mellem mænd og kvinder på alle områder, herunder i forbindelse med beskæftigelse, arbejde og løn.
Princippet om ligestilling er ikke til hinder for opretholdelse eller vedtagelse af foranstaltninger, der giver det underrepræsenterede køn specifikke fordele.

Artikel 24
Børns rettigheder
1. Børn har ret til den beskyttelse og omsorg, der er nødvendig for deres trivsel. De kan frit udtrykke deres synspunkter. Der tages hensyn hertil i forhold, der vedrører dem, i overensstemmelse med deres alder og modenhed.
2. I alle handlinger vedrørende børn, uanset om de udføres af offentlige myndigheder eller private institutioner, skal barnets tarv komme i første række.
3. Ethvert barn har ret til regelmæssigt at have personlig forbindelse og direkte kontakt med begge sine forældre, medmindre dette er i modstrid med dets interesser.

Artikel 25
Ældres rettigheder
Unionen anerkender og respekterer ældres ret til et værdigt og uafhængigt liv og til at deltage i det sociale og kulturelle liv.

DEN EUROPÆISKE UNIONS CHARTER
OM GRUNDLÆGGENDE RETTIGHEDER (2000) fortsættes...

Artikel 26
Integration af mennesker med handicap
Unionen anerkender og respekterer retten for mennesker med handicap til at nyde godt af foranstaltninger, der skal sikre deres autonomi, deres sociale og erhvervsmæssige integration og deres deltagelse i samfundslivet.

Artikel 32
Forbud mod børnearbejde og beskyttelse af unge på arbejdspladsen
Børnearbejde er forbudt. Minimumsalderen for adgang til at udføre erhvervsarbejde må ikke være lavere end den alder, hvor skolepligten ophører, dog med forbehold af regler, der er gunstigere for de unge, og af begrænsede undtagelser.
Unge, der udfører erhvervsarbejde, skal sikres arbejdsbetingelser, som er tilpasset deres alder, samt beskyttelse mod økonomisk udnyttelse og enhver form for arbejde, der kan skade deres sikkerhed, sundhed og fysiske, mentale, moralske eller sociale udvikling, eller som kan gå ud over deres skolegang.

Artikel 41
Ret til god forvaltning
1. Enhver har ret til at få sin sag behandlet uvildigt, retfærdigt og inden for en rimelig frist af Unionens institutioner, organer, kontorer og agenturer.
2. Denne ret omfatter navnlig:
a) retten for enhver til at blive hørt, inden der træffes en individuel foranstaltning over for ham eller hende, som måtte berøre vedkommende negativt.
b) retten for enhver til aktindsigt i de akter, der vedrører ham eller hende, under iagttagelse af legitime fortrolighedshensyn samt tavshedspligt og sagernes fortrolighed.
c) pligt for forvaltningen til at begrunde sine beslutninger.
3. Enhver har ret til erstatning fra Unionen for skader forvoldt af institutionerne eller de ansatte under udøvelsen af deres hverv i overensstemmelse med de almindelige principper, der er fælles for medlemsstaternes retssystemer.
4. Enhver kan henvende sig til Unionens institutioner på et af traktaternes sprog og skal have svar på samme sprog.

Artikel 43
Den Europæiske Ombudsmand
Enhver unionsborger samt enhver fysisk eller juridisk person med bopæl eller hjemsted i en medlemsstat har ret til at klage til Den Europæiske Ombudsmand over tilfælde af fejl og forsømmelser i forbindelse med handlinger foretaget af Unionens institutioner, organer, kontorer og agenturer med undtagelse af Den Europæiske Unions Domstol under udøvelsen af dens domstolsfunktioner.

Artikel 47
Adgang til effektive retsmidler og til en upartisk domstol
Enhver, hvis rettigheder og friheder som sikret af EU-retten er blevet krænket, skal have adgang til effektive retsmidler for en domstol under overholdelse af de betingelser, der er fastsat i denne artikel.
Enhver har ret til en retfærdig og offentlig rettergang inden en rimelig frist for en uafhængig og upartisk domstol, der forudgående er oprettet ved lov. Enhver skal have mulighed for at blive rådgivet, forsvaret og repræsenteret.
Der ydes retshjælp til dem, der ikke har tilstrækkelige midler, hvis en sådan hjælp er nødvendig for at sikre effektiv adgang til domstolsprøvelse.

Artikel 48
Uskyldsformodning og ret til et forsvar
1. Enhver, der anklages for en lovovertrædelse, skal anses for uskyldig, indtil hans eller hendes skyld er bevist i overensstemmelse med loven.
2. Respekt for retten til et forsvar er sikret enhver, der er anklaget for en lovovertrædelse.

Artikel 54
Forbud mod misbrug af rettigheder
Intet i dette charter må fortolkes, som om det medførte ret til at indlade sig på en aktivitet eller udføre en handling med sigte på at tilintetgøre de rettigheder og friheder, der er anerkendt i dette charter, eller at begrænse disse rettigheder og friheder i videre omfang, end der er hjemmel for i dette charter.

Den fulde tekst kan læses her:
http://eur-lex.europa.eu/da/treaties/dat/32007X1214/htm/C2007303DA.01000101.htm

Se desuden også:

Rådets direktiv 2000/43/EF om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse.
Den fulde tekst kan læses her:
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0043:da:HTML

Rådets direktiv 2000/78/EF om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv.
Den fulde tekst kan læses her:
http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&numdoc=300L0078&lg=da

GRUNDLOVEN (1950)

Grundloven indeholder en forholdsvis begrænset beskyttelse imod forskelsbehandling.

§ **68** Ingen er pligtig at yde personlige bidrag til nogen anden gudsdyrkelse end den, som er hans egen.

§ **70** Ingen kan på grund af sin trosbekendelse eller afstamning berøves adgang til den fulde nydelse af borgerlige og politiske rettigheder eller unddrage sig opfyldelse af nogen almindelig borgerpligt.

§ **71** Stk. 1. Den personlige frihed er ukrænkelig. Ingen dansk borger kan på grund af sin politiske eller religiøse overbevisning eller sin afstamning underkastes nogen form for frihedsberøvelse.

§ **76** Alle børn i den undervisningspligtige alder har ret til fri undervisning i folkeskolen.

Den fulde tekst kan læses her:
http://www.grundloven.dk/

DANSK FORSKELSBEHANDLINGSLOVGIVNING (MED BESKYTTELSE BÅDE INDENFOR OG UDENFOR ARBEJDSMARKEDET): LOV OM ETNISK LIGEBEHANDLING (2003)

Loven indeholder et forbud mod direkte og indirekte diskrimination, chikane, instruktion til diskrimination samt repressalier. Loven gælder for al offentlig og privat virksomhed inden for bl.a. uddannelse.

§ **1** Loven har til formål at forhindre forskelsbehandling og at fremme ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse.

§ **2** Forbuddet mod forskelsbehandling gælder for al offentlig og privat virksomhed, for så vidt angår social beskyttelse, herunder social sikring og sundhedspleje, sociale goder, uddannelse (...)

§ **3** Ingen må udsætte en anden person for direkte eller indirekte forskelsbehandling på grund af vedkommendes eller en tredjemands race eller etniske oprindelse.

Den fulde tekst kan læses her:
https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=28938

LOV OM FORBUD MOD FORSKELSBEHANDLING
PGA. RACE MV. (1987)

§ 1 Den som inden for erhvervsmæssig eller almennyttig virksomhed på grund af en persons race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering nægter at betjene den pågældende på samme vilkår som andre, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Den fulde tekst kan læses her:
https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=59249

LOV OM FORBUD MOD FORSKELSBEHANDLING
PÅ ARBEJDSMARKEDET MV. (2005)

§ 1 Ved forskelsbehandling forstås i denne lov enhver direkte eller indirekte forskelsbehandling på grund af race, hudfarve, religion eller tro, politisk anskuelse, seksuel orientering, alder, handicap eller national, social eller etnisk oprindelse.

Stk. 2. Der foreligger direkte forskelsbehandling, når en person på grund af race, hudfarve, religion eller tro, politisk anskuelse, seksuel orientering, alder, handicap eller national, social eller etnisk oprindelse behandles ringere end en anden bliver, er blevet eller ville blive behandlet i en tilsvarende situation.

Stk. 3. Der foreligger indirekte forskelsbehandling, når en bestemmelse, et kriterium eller en praksis, der tilsyneladende er neutral, vil stille personer af en bestemt race, hudfarve, religion eller tro, politisk anskuelse, seksuel orientering eller national, social eller etnisk oprindelse eller med en bestemt alder eller med handicap ringere end andre personer, medmindre den pågældende bestemmelse, betingelse eller praksis er objektivt begrundet i et sagligt formål og midlerne til at opfylde det er hensigtsmæssige og nødvendige, jf. dog § 2 a.

Stk. 4. Chikane skal betragtes som forskelsbehandling, når en uønsket optræden i relation til en persons race, hudfarve, religion eller tro, politiske anskuelse, seksuelle orientering, alder, handicap eller nationale, sociale eller etniske oprindelse finder sted med det formål eller den virkning at krænke en persons værdighed og skabe et truende, fjendtligt, nedværdigende, ydmygende eller ubehageligt klima for den pågældende.

Stk. 5. En instruktion om at forskelsbehandle en person på grund af race, hudfarve, religion eller tro, politisk anskuelse, seksuel orientering, alder, handicap eller national, social eller etnisk oprindelse betragtes som forskelsbehandling.

Stk. 6. Loven finder ikke anvendelse, i det omfang en tilsvarende beskyttelse mod forskelsbehandling følger af en kollektiv overenskomst, jf. dog stk. 7.

§ 2 En arbejdsgiver må ikke forskelsbehandle lønmodtagere eller ansøgere til ledige stillinger ved ansættelse, afskedigelse, forflyttelse, forfremmelse eller med hensyn til løn- og arbejdsvilkår.

§ 3 En arbejdsgiver må ikke forskelsbehandle ansatte, for så vidt angår adgang til erhvervsvejledning, erhvervsuddannelse, erhvervsmæssig videreuddannelse og omskoling.

Stk. 2. Forbuddet mod forskelsbehandling gælder tillige enhver, der driver vejlednings- og uddannelses-virksomhed som nævnt i stk. 1, og enhver, der anviser beskæftigelse.

Stk. 3. Forbuddet mod forskelsbehandling gælder tillige enhver, der fastsætter bestemmelser og træffer afgørelse om adgang til at udøve selvstændigt erhverv.

Stk. 4. Forbuddet mod forskelsbehandling gælder tillige enhver, der træffer beslutning om medlemskab af og deltagelse i en lønmodtager- eller arbejdsgiverorganisation, og de fordele, sådanne organisationer giver medlemmerne.

§ 4 En arbejdsgiver må ikke i forbindelse med eller under ansættelsen af en lønmodtager anmode om, indhente eller modtage og gøre brug af oplysninger om dennes race, hudfarve, religion eller tro, politiske anskuelse, seksuelle orientering eller nationale, sociale eller etniske oprindelse.

LOV OM FORBUD MOD FORSKELSBEHANDLING
PÅ ARBEJDSMARKEDET MV. (2005) fortsat...

§ 5 Det må ikke ved annoncering angives, at der til ansættelse eller erhvervsuddannelse søges eller foretrækkes en person af en bestemt race, hudfarve, religion eller tro, politisk anskuelse, seksuel orientering eller national, social eller etnisk oprindelse eller med en bestemt alder eller med handicap. Det må heller ikke angives, at der ikke ønskes en person med de i 1. pkt. nævnte kendetegn.

Den fulde tekst kan læses her:
https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=30199

Se desuden også:

Lov om ligestilling af mænd og kvinder (2007)
Den fulde tekst kan læses her:
https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=20929

Lov om lige løn til mænd og kvinder (2008)
Den fulde tekst kan læses her:
https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=30796

Lov om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse mv. (2006)
Den fulde tekst kan læses her:
https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=30750

STRAFFELOVENS § 266B
(OGSÅ KALDET RACISMEPARAGRAFFEN, 1939)

Blandt andet som reaktion på overgreb mod jøder i Tyskland blev straffelovens § 266 b indført i 1939. Straffelovens § 266b forbyder truende, forhånende og nedværdigende udtalelser og propaganda mod en gruppe personer på grund af race, hudfarve, national eller etnisk oprindelse, tro eller seksuel orientering. Udtalelserne skal være offentlige eller være fremsat med henblik på udbredelse i en videre kreds. Overtrædelse af forbuddet kan medføre fængsel i op til to år. Er der tale om udtalelser, der er rettet mod en enkelt person, hvor udtalelsen ikke går på personen som del af en gruppe, kan der være tale om en freds- eller ærekrænkelse i medfør af straffelovens regler herom. Hensynet til bekæmpelse af diskrimination er også afspejlet i straffastsættelsen. Ifølge straffelovens § 81, stk. 1, nr. 6) skal det ved straffens fastsættelse i almindelighed indgå som en skærpende omstændighed, at gerningen har baggrund i andres etniske oprindelse, tro, seksuelle orientering eller lignende. Forbuddet mod at fremsætte forhånende eller nedværdigende udtalelser skal ses i lyset af ytringsfriheden, der også er en grundlæggende rettighed. Derfor vil der ofte være tale om en svær balancegang, hvor et væsentligt kriterium vil være, om udtalelsen er fremsat som led i en saglig debat.

Den fulde tekst kan læses her:
https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=2406

LOV OM FOLKESKOLEN (2007)

Folkeskolens formål § 1, stk. 3:
Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati.

Den fulde tekst kan læses her:
https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=25528

DROPDISKRIMINAT
IONDROPDISKRIMI
NATIONDROPDISKR
IMINATIONDROPDI
SKRIMINATIONDRO
PDISKRIMINATION
DROPDISKRIMINAT
IONDROPDISKRIMI
NATIONDROPDISKR
IMINATIONDROPDI
SKRIMINATIONDRO
PDISKRIMINATION
DROPDISKRIMINAT
IONDROPDIS

INSTITUT FOR
MENNESKERETTIGHEDER